איזהו מקומן פרק חמישי זבחים נב.

דבראי לגואי ודגואי לבראי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו [א] **או אינו אלא מזבח** [ב] **של עולה יהא ליסוד מי כתיב אל יסוד העולה אל יסוד מזבח העולה כתיב אי הוה כתיב אל יסוד העולה הוה אמינא בזקיפה** [ג] **אל יסוד השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה** [א]**אגגו דיסוד א"ר ישמעאל גג יסוד למה לי קרא ק"ו הוא ומה** [ד] **שירי חטאת שאינה מכפרת טעונה גג יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה גג יסוד אמר רבי עקיבא ומה** [ה] **שירי חטאת שאין מכפרין ואין באין לכפר טעונה גג יסוד תחלת עולה שמכפרת ובאה לכפר אינו דין שטעונה גג יסוד אם כן מה ת"ל אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה מאי בינייהו אמר רב אדא בר אהבה שירים מעכבים איכא בינייהו מר סבר מעכבי ומר סבר לא מעכבי** [ו]**רב פפא אמר דכולי עלמא** [ב]**שירים אין מעכבים והכא במיצוי חטאת העוף מעכב קא מיפלגי מר סבר** [ג]**מעכב ומר סבר לא מעכב תניא כוותיה דרב פפא** [ד]**ואת כל** [ז] **(הדם) [הפר] ישפך מה ת"ל הפר** [ח]**לימד** [ט]**על פר יום הכיפורים שטעון מתן דמים ליסוד דברי** [ז] **רבי אמר רבי שמעאל קל וחומר ומה אם מי שאין נכנס דמו** [ח] **לפנים חובה טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים חובה אינו דין שטעון יסוד אמר רבי עקיבא ומה מי שאין דמו נכנס לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה טעון יסוד מי שנכנס דמו** [ט] **חובה לפני ולפנים אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו ת"ל** [ב]**וכלה מכפר את הקדש שלמו כל הכפרות כולן דברי רבי ישמעאל קל וחומר לפר כהן משיח (משעיר נשיא) מעתה ומה מי שאין נכנס דמו לפנים לא חובה ולא מצוה** [י] **טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו תלמוד לומר** [י]**ואת כל (הדם)** [יא] **[הפר] ישפך נתקו הכתוב לעשה** [יב] **ועשאו** [ג]**שירי מצוה לומר לך שירים אין מעכבין וסבר רבי ישמעאל מיצוי חטאת העוף מעכב והתנא דבי רבי ישמעאל** [3]**והנשאר בדם מצמה והנשאר** [יג] **ימצה**

דבראי לגואי. וא"ת הא אמר ר' עקיבא לקמן (דף פא.): דכל דמיס שהכנים לפנים פסולין וי"ל דשירים אין מכפרין לרבי עקיבא ולא קרינן בהו לכפר בקודש: **גג יסוד למה לי קרא ק"ו.** הקשה ר"ל מיס לקמן פרק המערובת (דף פא.) אמרינן גבי דם חטאת שנתערב בדם עולה דפליגי רבי אליעזר וחכמים אמר אביי לא שנו אלא תחילת חטאת ועולה אבל סוף חטאת ותחילת עולה דברי הכל מקום עולה מקום שירים פירוש דאם נתערבו שירי חטאת בתחילת עולה לכולי עלמא יתנם למטה מן המזבח דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ויזרקם לקיר המזבח ומעליהם שותתין ליסוד ואין כאן שנוי מקום ת"ל רב יוסף הכי אמר רב יהודה שירים לריכין מיצוה פירוש שיפסקם על גג היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הקיקוף כמשפט עולה דמשמע [ה]דעולה אינה טעונה גג יסוד וי"ל דהאי דבעינן הכא בתחילת עולה גג יסוד לא אתא אלא למעוטי אמה אלמה [ו]התחתונה של מזבח שמן הארץ עד הכניסה אבל קיר הקיקוף של [ז] מעלה עד היסוד פטיטא דעדיף (בעולה) מגג יסוד ממש דחולה עדיף מסוס דבעינן שתי מתנות שהן אחרנא: **לימד על פר** יוה"כ שטעון מתן דמים ליסוד. לעיל פרק בית שמאי (דף מ:) גבי ועשה לפר כאשר עשה לדם שמיכה ושירי הדם כפר יוה"כ ותימה להאי מנא [ה]

סמיכה מנא ליה ושם [ד] **פירשנו:**

ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. תימה מה לפר כהן משיח שכן מכפר על עבירת מצוה ידוע כדפריך לעיל פ' בית שמאי (דף מ:) וי"ל דסמיך אהאי דאמר נקל וחומר משעירי רגלים ושעירי לאשי מדשיס דדבר הלמד בהיקש מוחר ומלמד בק"ו: **יבול יעכבנו.** דלית לן למימר טרם וכתב לה קרא כל כמה דאיכא למידרש:

דבראי לגואי. [ב] **מעכבין** [ג] **אינו אלא.** [ד] **ואת כל.** [ה] **פנים חובה טעון יסוד.** [ו] **ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה.** [ז] **ואת כל (הדם) [הפר] ישפך.** [ח] **לימד.** [ט] **לפני ולפנים.** [י] **ואת כל.** [יא] **[הפר] ישפך.** [יב] **ועשאו.** [יג] **ימצה.**

מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. כגון פר כהן משיח שכיסמא דמו לפנים אינה מוצה לחטוא ולהביא חטאת: **טעון יסוד.** שפיכת שירים: **מי שנכנס דמו לפנים חובה.** פר יום הכפורים שהוא חובה קבועה בכל שנה. וכי עקיבא נמי להוסיף על דבריו עד שאתה לומדו מהיכל שדם פר [ב] נכנס לו מצוה לא אמר אלא מלמעט ולא למצוה חה נכנס לו אפילו לחובה אינו דין שיטעון [ג]: **יכול יעכבנו.** דיהיה כמי שאנה עליו הכתוב לעכב שהרי לא הוצרך לכתוב וכתבו: **תלמוד לומר.** כאחרי מות וכלה מכפר שלמו כל הכפרות כולן בעבודות הללו המחוברות בענין ושפיכת שירים לא נאמרו אם לא: **קל וחומר לפר כהן משיח מעמה.** מאחר שבאתו לכלל קל וחומר [ב] יש לנו לדרוש קל וחומר כיולא בו ולומר שאיירים מעכבין בפר כהן משיח מריבוי הכתוב שהרי נקל וחומר היה למד לשפיכת שירים משעיר נשיא יכול יעכבנו מעתה תלמוד לומר וכלה [ד]: **ומה מי שאין נכנס דמו לפנים.** כגון שעיר נשיא וחטאת יחיד שאין נכנסים להיכל לא חובה ולא מצוה טעונין יסוד פר משיח שנכנס דמו לפנים מצוה אינו דין שטעון יסוד. נראה בעיני דלא גרסינן בהאי מסקנא בין לחובה בין למצוה אלא למצוה גרידתא ואי גרסינן לה לא מיקמה אדתנא כריש מ' על דס פר משיח שאינו נכנס לפנים חובה וכאן הוא שונה בין חובה בין מצוה לגבי [א] פר יום הכפורים לא הוי כניסת פר משיח חובה שאינו חובה כמותו אבל לגבי שעיר נשיא דלא עייל ליה כלל קרי לה לכניסת פר משיח חובה **ובמסכת שבועה** (דף מד:) אמרינן בהאי גוונא לגבי רשות חובה קרי ליה: **יכול יעכבנו.** מעתה דיהיה כמי שאנה עליו לעכב: **ת"ל ואת כל דם הפר וגו' נתקו הכתוב.** מקרא שאר העבודות ועשאו שירי מצוה שאנה בהיקוש לשון שכל [ב] העבודות כתיב ולקח ונתן על קרנות וכאן לא כתיב ושפך דמו [ג] אל יסוד אלא שנה במשמעה לנתקו מכלל שאר העבודות לומר שאינה חובה כמו [ד] אותם לעכב:

דבראי לגואי. הגהה שבמפיס כן המשנה בכתב"י. וכ' בגליון ד' ולגא נגליל אע"פ שנכנס דמו לפנים חובה דהא מירי בפר כהן משיח וכו':

מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. [ב] **אינו אלא.** [ג] **אל יסוד.** [ד] **ומה.** [ה] **שירי חטאת.** [ו] **רב פפא אמר.** [ז] **מעכב.** [ח] **לא מעכבי.** [ט] **דכולי עלמא שירים לא מעכבי.** [י] **מחטאות** [ב] **ואפי' פנימיות והנך שירים** [ג] **לאיפלוגי בהו ר' ישמעאל ור' עקיבא במיצוי חטאת העוף** [ד] **שהוא שירי דאמו דכתיב והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם וגו'** (ויקרא ה:) **פניא כווניה דרב פפא.** לאיתי ליה לר' ישמעאל נמי לא מעכבי שירים: **ואם כל דם הפר.** בכהן משיח כתיב. ואת כל הדם שיפוך היה יכול לכתוב מה ת"ל הפר כו': **מ"ר ישמעאל כו'.** לא לאוקוי הוא בא אלא לגמד שאין שירים מעכבין בו והכי קאמר פר יוה"כ מק"ו הוא בא וכתבו הכתוב

דבראי לגואי. [א] **אינו אלא.** [ב] **אל יסוד.** [ג] **ומה.** [ד] **מי שאין נכנס דמו לפנים חובה.** [ה] **שירי חטאת.** [ו] **אל יסוד.** [ז] **אל יסוד.** [ח] **אגגו דיסוד.** [ט] **מעכבין איכא בינייהו.** [י] **רב פפא אמר דכולי עלמא שירים אין מעכבים והכא במיצוי חטאת העוף מעכב קא מיפלגי מר סבר מעכב ומר סבר לא מעכב תניא כוותיה דרב פפא.** [ב] **שירים.** [ג] **מעכב.** [ד] **(הדם) [הפר] ישפך מה ת"ל הפר.** [ה] **לימד על פר יום הכיפורים שטעון מתן דמים ליסוד דברי.** [ו] **רבי אמר רבי שמעאל קל וחומר ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים חובה אינו דין שטעון יסוד אמר רבי עקיבא ומה מי שאין דמו נכנס לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה טעון יסוד מי שנכנס דמו.** [ז] **חובה לפני ולפנים אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו ת"ל.** [ח] **וכלה מכפר את הקדש שלמו כל הכפרות כולן דברי רבי ישמעאל קל וחומר לפר כהן משיח (משעיר נשיא) מעתה ומה מי שאין נכנס דמו לפנים**

לא חובה ולא מצוה. [ט] **טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו תלמוד לומר.** [י] **ואת כל (הדם)** [יא] **[הפר] ישפך נתקו הכתוב לעשה.** [יב] **ועשאו.** [ג] **שירי מצוה לומר לך שירים אין מעכבין וסבר רבי ישמעאל מיצוי חטאת העוף מעכב והתנא דבי רבי ישמעאל.** [3] **והנשאר בדם מצמה והנשאר.** [יג] **ימצה**

מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. [ב] **אינו אלא.** [ג] **אל יסוד.** [ד] **ומה.** [ה] **שירי חטאת.** [ו] **אל יסוד.** [ז] **אל יסוד.** [ח] **אגגו דיסוד.** [ט] **מעכבין איכא בינייהו.** [י] **רב פפא אמר דכולי עלמא שירים אין מעכבים והכא במיצוי חטאת העוף מעכב קא מיפלגי מר סבר מעכב ומר סבר לא מעכב תניא כוותיה דרב פפא.** [ב] **שירים.** [ג] **מעכב.** [ד] **(הדם) [הפר] ישפך מה ת"ל הפר.** [ה] **לימד על פר יום הכיפורים שטעון מתן דמים ליסוד.** [ו] **רבי אמר רבי שמעאל קל וחומר ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים חובה אינו דין שטעון יסוד אמר רבי עקיבא ומה מי שאין דמו נכנס לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה טעון יסוד מי שנכנס דמו.** [ז] **חובה לפני ולפנים אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו ת"ל.** [ח] **וכלה מכפר את הקדש שלמו כל הכפרות כולן דברי רבי ישמעאל קל וחומר לפר כהן משיח (משעיר נשיא) מעתה ומה מי שאין נכנס דמו לפנים**

לא חובה ולא מצוה. [ט] **טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו תלמוד לומר.** [י] **ואת כל (הדם)** [יא] **[הפר] ישפך נתקו הכתוב לעשה.** [יב] **ועשאו.** [ג] **שירי מצוה לומר לך שירים אין מעכבין וסבר רבי ישמעאל מיצוי חטאת העוף מעכב והתנא דבי רבי ישמעאל.** [3] **והנשאר בדם מצמה והנשאר.** [יג] **ימצה**

מסורת הש"ס

(א) [מעילה.] ג. ירושלמי ומא פ"ה הי"ז ועי' תי"כ ויקרא חובה פ"ב הי"ב, (ב) עי' מנחות סב. צג., (ד) ד"ה לסמיכה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לו אינו וכו' וה"ה ולא פ"ד כ"ל ה"ל עם תיקון הקיקוס:

שינויי נוסחאות

א) נ"מ נוקפ אלא תן יסוד למזבחה של עולה (ויקרא:) ב) למזבחה של עולה יהא יסוד כל"ל (ישמב"ר:) ג) נ"ל אדקיפה דיסוד (ישמ"ר:) ד) ומה שירים שאין מכפרין טעונין גג (ב"ר ור' אבא ושמ"ר) ולית מינה חטאת וכלעל גג ה) הן ומה שירים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טעונין גג (שמ"ר. ועי' כתת אלפרין:) ו) בל דם הפר ישפך (שמ"ר). וכל"ל בדרש"ר:) ז) נ"ל דברי ר"ע וכ"ה בילקוט (תצוה:) וכמתמת יהודה כ' דגי' הילקוט מסיגמת כלא פפק. נ"מ דברי ר' ישמעאל (ב"ר:) ועי' הגי' הב"ח לעיל מ כ לות ח): ח) נ"מ דמו חובה לפני לפנים טעון יסוד מי שנכנס דמו חובה לפני לפנים אינו דין שיטען יסוד חובה דלא עייל הא מצוה עייל אלא ומה מי כו' ולית אמר ר"ע (ויקרא:) ט) דמו לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין כל"ל (שמ"ר וכ"ה בכ"ר:) י) מיכות לא חובה ולא מצוה וכן בין לחובה בין למצוה לתלן ליתא כל"ל. ועי' רש"ש לתלן ד"ה ומה מי וכו': יא) נ"ל דם (שמ"ר ובילקו' יב) מיכות לעשה ליתא כלל מהרי"ל ומחקה כמ"ש: יג) נ"ל הנשאר (שמ"ר:) יד) כו' והכי פירושא דאי ס"ד (ב"ר:) ס"מ כו' כמו אמר מר הוא זה ופרושי קא מפרש אמאי אמרינן תן יסוד למזבח של עולה משום דאי ס"ד כו' (שמב"ר:) טו) ס"ד כדכתיב לגופיה אתא ליתן שריריה ליסוד, ובשעיר נשיא משתעי קרא הני למה (שמב"ר:) טז) נ"ל אי לשירים שישפוך שריריו (שמב"ר:) יז) אי לא כתיב מזבח העולה אלא אל יסוד הכי' (שמב"ר. ובב"ר בשינוי: קנט) זה הוא לשון כמה", עי' ש"ש נמסי' הקדום לות ג ולות ה: יח) כמתכ"ר נוסף וכדי לגלות לשירי הדם של כל הזבחים שישפוך שירי הדם ליסוד: יט) לתחילת מתן דמים (ישמ"ר:) כ) נ"ל תורת (מהרי"ו ודר:) **כא)** דהא איכא חטאת שטעונה מתן (ישמ"ר:) **כב)** כמ"מ נוקפ כלן דכול, שאינן מכפרין טעונין גג יסוד. דכתיב בהו אל יסוד המזבח דמשמע גג: **כג)** נ"ל הזאת (ישמ"ר:) **כד)** נ"ל שירים דחטאת לא מעכבי ואפי' דפנימיות (שמב"ר. ובב"ר:) כה) תעוף לאמרי שהוא (ישמב"ר:) **כו)** נ"ל דלהא אתיא (ישמ"ר:) **כז)** בין פר כהן משיח נכנס (שמב"ר:) **כח)** נ"ל שטעון יסוד (ישמ"ר:) **כט)** והומר זה (ישמ"ר:) **ל)** תיכת וכלה מתתן ל"ל ת"ל וכו' (ישמ"ר כתהרי"ו) **לא)** דלבבי (ב"ר:) **לב)** נ"ל שבכל (ישמ"ר:) **לג)** נ"ל את דמו (ישמ"ר:) **לד)** כמותם לעבב כל"ל (ישמ"ר:) **לה)** נמל"ל משמע:) **לו)** תיכת ארמה מתתן (ישמ"ר:) **לז)** נ"ל שלמעלה מן היסוד (ב"ש. ובב"ר ובשמ"ר:) **לח)** תנא דהכא סמיכה כל"ל (ציב. ב:) **לט)** ליתם לשון רש"י ד"ה נקוקים דיסוד: **מ)** עי'

נקוט שלפרי' המפרשים שם דכריתה טפי: **מא)** מ"ר פרק ה' מהלכות מעה"ר הלכה ו:

מב) ב מי"ר פ"ב פ"ד הלכה ד: **מג)** ג מי"ר פ"ב פ"ד הלכה ז: **מד)** ד מי"ר פרק ד' מהלכות עיה"כ הלכה כ:

תורה אור השלם

1. וְקָרַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
2. וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּח וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר הַחַי: ויקרא טז, כ
3. וְהִזָּה מִן הַדָּם הַחַטָּאת עַל קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בְּדָמָהּ יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט

מוסף רש"י

במיצוי חטאת כו' מר סבר לא מעכב. דכיון דהוה אפ"ס אגאם מילה נעשית מלותו מילת מילי מעולה ותיקנן עליו משום עוהר ונתמ, ולא נתן ידי חובתו, שאינו מעכב הכפרה (מעילה ח.):

שיטה מקובצת

מי בתיב אל יסוד העולה בר. ס"ה

לפי שיטתו. ולפיי הרי"ש פרש קשה דתלר קאמר דהכא כי מוקמינן ליה כרבי"ש פ"מ לא מירי רק בעולה דוקא, ופר מירי בלפר כדבר חיים נמי כי קאי אשירים ניחא דבמיצי מזבח העולה לא אלא נאמר כלל בתקום אחר ולמדרש בית חן ישר לשירי דחטא, אבל לר' יהי קאי אחטאת דמה שלאחר כבר בתקום אחר אלא אגאם פירש קבעות המקום וגם שתה לקבע לי מקום, הר ליה למחמר אל יסוד העולה, דבלאו הוצרת ידעינן דאחטאת עולה קאי דכיון מחמר קרא, ואל זה קאמר דכי נמי אמר אחטאת דמה כתב מזבח לאחטאת נג יסוד אלי לאו אלא הכי הרי"ש ותוקפות דיומא ד' ט:, ובגו לא קאמר ר' שמעאל נג יסוד לחה לי קרא דר' שמעאל אמר נג יסוד אמר אמר דמסמיכ נג יסוד אמר אמר אמר